

**Дорогий другокласнику!
Дорога другокласнице!**

Раді вітати тебе на сторінках третьої частини посібника «Українська мова та читання», у якій ми поринемо у світ казок: коротких і довгих, безконечних і кмітливих, поетичних і прозових, авторських і народних; дізнаємося, що таке байка, чим вона цікава.

Продовжимо вивчати слово, ознайомимося зі словами — назвами ознак та назвами дій, навчимося вживати ці слова у мовленні. Читатимемо, міркуватимемо, описуватимемо різні ситуації, висловлюватимемо свої думки, старанно виконуватимемо письмові завдання.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— прочитай

— намалюй

— запам'ятай

— попрацюй у парі

— познач, напиши

— попрацюй у групі

— каліграфічна хвилинка

— поміркуй, виконай завдання

— послухай, переглянь

— словничок

1.

ЗАКУТАНЬКИ

Уривок

У місті, яке мало дивну назву **Кашлюк**, усі кашляли. Жили тут лише **бабусі** й **дідусі**. Вони любили пити липовий чай із малиновим варенням, але все одно кашляли і вдень, і вночі. Не тому, що це їм подобалося. І не тому, що в місті з'явився якийсь підступний вірус. Просто всі бабусі й дідусі дуже любили слухати, як співають **вітрячки-флюгери**. Оті, що від вітру крутяться і пісеньку наспівують: фур-фур-фур чи фіть-фіть-фіть.

Вітрячки співають лише тоді, коли до них прилітає вітерисько, вітер, вітерець чи принаймні манюній вітеренчик. А вітри що люблять?

Те, чого найбільше бояться старенькі люди. Так, бабусі й дідусі найбільше бояться протягів. Вітри ж без них, навпаки, стають млявими й засинають. Ось чому всі у місті з дивною назвою Кашлюк мирилися із протягами — щоб чути спів вітрячків. І кашляли, кашляли, кашляли...

І була у мешканців міста ще одна велика прикрість: до них ніколи не приїжджали **онуки**. Звісно, жодна мама не

відпустить синочка чи донечку туди, де всі кашляють. Тож у вихідні дні й навіть під час канікул дівчатка й хлопчики залишалися у своєму місті, яке називалося **Закутаньки**. Бо як іще могло називатися місто, де всі мами боялись, що їхні діти теж почнуть кашляти, і тому закутували їх повсякчас у теплі **хустки** й **шарфи**?! Авжеж, Закутаньки.

Бабусі й дідусі під спів вітрячків мріяли про зустріч з онуками.

Дівчаткам та хлопчикам кортіло скуштувати смачних бабусиних пиріжків і змайструвати з дідусем найспівучіший вітрячок.

Проте...

У місті Кашлюк самотіли бабусі й дідусі. У місті Закутаньки сумували онуки й онучки.

Малинове варення стояло на полицях, пиріжки черствіли, нових вітрячків ніхто не майстрував...

Мами пильнували, щоб ніхто з дітей ніде не загубив хустку чи шарф...

Та віднедавна в Закутаньках почало коїтися щось дивне. **Синочки** й **донечки** вже не просилися в гості до бабусь і дідусів. Ще вчора ввечері в кожному будинку хтось скиглив: «Хочу до бабусі...» чи «Хочу до дідуся...». А сьогодні стало тихо. Бо враз і **дівчатка**, й **хлопчики** захопилися в'язанням. Вечорами брали в руки спиці, вовняні клубочки і плели шарфи. Навіть мультики не дивилися.

Мами спочатку сполошилися: невже якийсь вовняно-в'язальний вірус проник у їхнє місто? Та ні — дорослі ж поведуться, як і раніше. Потім батьки здогадалися, що то якась гра. Або таємниця. Та скільки не розпитували дітей, у відповідь чули одне: «Просто я хочу сплести шарф».

«Нарешті наші діти зрозуміли, яка то велика небезпека — кашель, тому й плетуть собі запасні шарфи», — зраділи батьки й заспокоїлися.

А одного ранку ...

Світлана Прудник

Ая *Підступний* — який таїть в собі несподівану неприємність, біду, небезпеку.
Флюгер — пристрій у формі прапорця, пластинки, стріли і т. ін., що обертається на стрижні і служить для визначення напрямку вітру.

- ?** 2. • Чому місто Кашлюк мало таку назву?
• Із чим доводилося миритися мешканцям цього міста? Чому?
• Хто жив у місті Закутаньки?
• Від якого слова утворилася назва цього міста?
• Про що мріяли бабусі й дідусі? А їхні внуки і внучки?

- 👏** 3. • Прочитайте виділені у тексті слова. На які питання вони відповідають? Що означають? Які це іменники: власні чи загальні? Один чи багато предметів вони називають?

- 👥** 4. • Спробуйте передбачити, як розвивалися події далі у містах Кашлюк і Закутаньки. Придумайте продовження оповідання, скориставшись ілюстрацією на с. 6.

- ▶** • Дізнайтеся, чи справдилися ваші передбачення: завантажуйте електронний додаток із оповіданням Світлани Прудник «Закутаньки» і прочитайте його до кінця.
• Обговоріть, яка кінцівка історії вам сподобалася найбільше. Чому?

1.

ХТО РОЗСИПАВ РОСИ

Хто розсипав роси
в сизі верболози?
Може, Посипайко?
Хто струсив з хмарини
дощик на долини?
Може, Поливайко?
Хто аж понад лісом
райдугу повісив?
Може, Політайко?
Хто ж цей невловимчик —
ростом, як мізинчик?
Може, Невидайко?
Годі вже ховаться!
Треба признаватись!
Це, звичайно, Дбайко!
Дбайко-Потішайко,
часто — Поспішайко,
часом — Посмішайко.
Он як!

Тамара Коломієць

2. • Чи сподобався тобі вірш? Чому?

- З якою інтонацією потрібно читати основну частину вірша? А кінцівку?

3. • Знайдіть у вірші власні іменники. Назвіть їх. Чим вони цікаві?

- Поміркуйте, чому поетеса назвала Дбайка Потішайком, Поспішайком і Посмішайком.
- Знайдіть і підкресліть у тексті вірша слова, які називають багато предметів, двома лініями; слова, які називають один предмет, — однією лінією.

Слова — назви предметів можуть означати один або багато предметів: *місто* — *міста*, *сад* — *сади*.

4. • Із поданих складів утвори і запиши три слова.

рі   две   чка   ці

- Усно зміни ці слова за зразком «один — багато». Яке слово тобі не вдалося змінити? Чому?
- Склади і запиши речення з цим словом.

5. Прочитайте речення. Змініть виділені іменники так, щоб вони означали багато предметів. Запишіть змінене речення.
Сьогодні **бабуся** й **дідусь** пригостили **онука** **пиріжком** з вишнями.

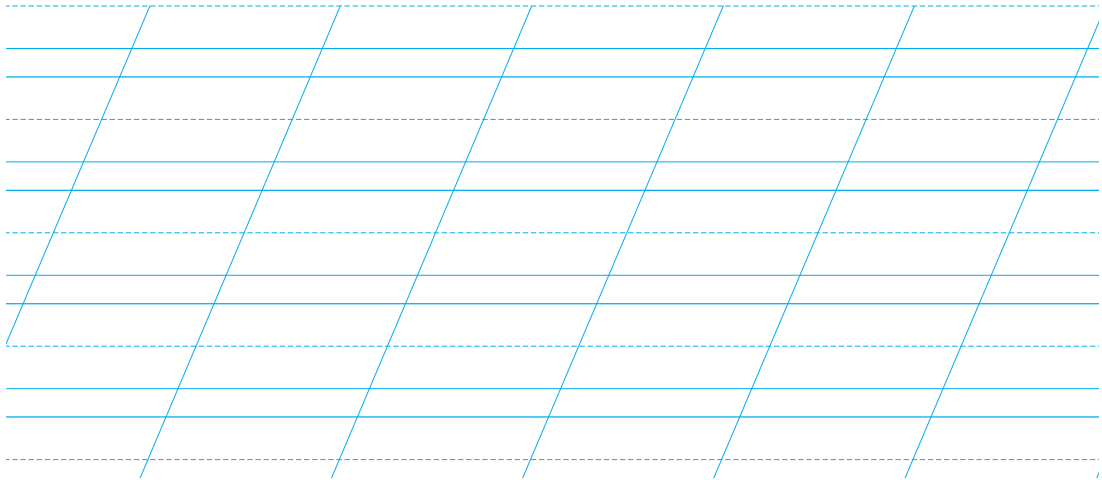

6. Дослідіть, які з поданих іменників неможливо змінити за зразком «один — багато». Поясніть, чому. Підкресліть ці слова.
Село, гóри, ворота, квіти, молоко, будинок, канікули, вулиця, насіння, ножиці.

- 7. Спиши віршовані рядки, змінюючи іменники в дужках за змістом.

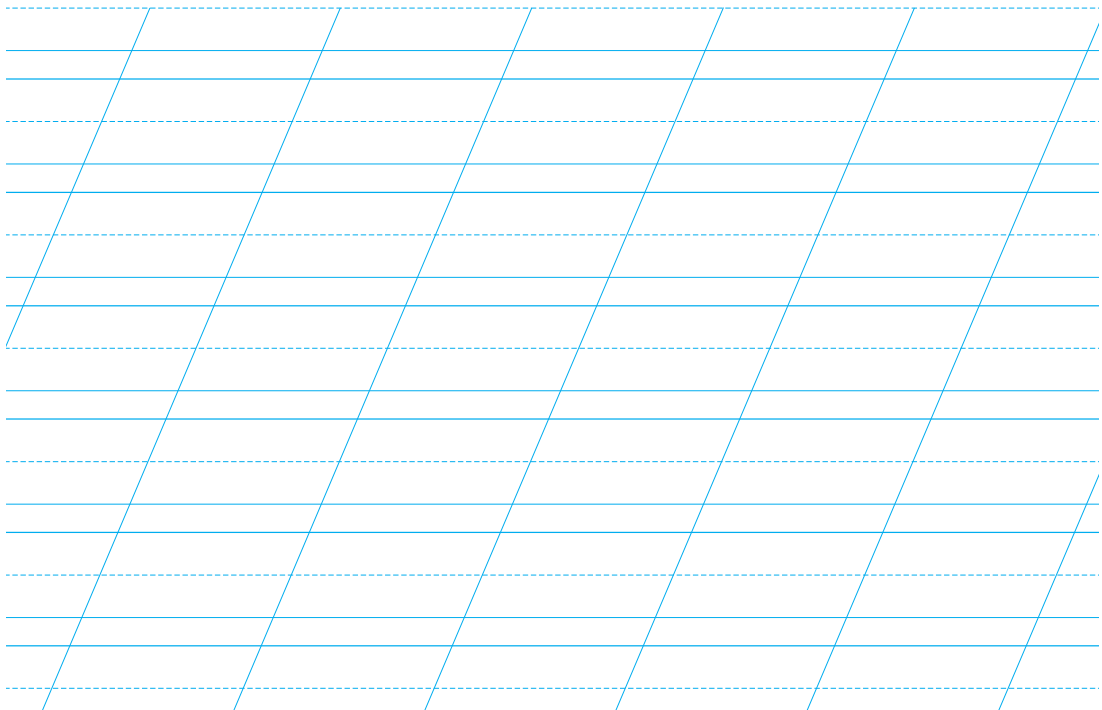
За голубими (вітряком),
де скачуть (коник) баскі,
десь у траві, під лопухами,
живуть бабусині (казка)...

Анатолій Костецький

A set of handwriting practice lines consisting of five rows. Each row is defined by a solid top line, a dashed midline, and a solid bottom line. Vertical lines divide the page into five columns, creating a grid for writing.

- 8. Запиши слова (речення) під диктування вчительки/вчителя.

A set of handwriting practice lines consisting of five rows. Each row is defined by a solid top line, a dashed midline, and a solid bottom line. Vertical lines divide the page into five columns, creating a grid for writing.

1.

ПЕРЕПЛУТАНКА

Дивом дивна дивина —
 виріс ріг у кабана,
 свиня вбралася у пір'я,
 пси порили все подвір'я,
 кози в ірій полетіли,
 галченята стали білі,
 а цапсьько в курнику
 заспівав «Кукуріку»!
 Горобці пурх-пурх під квочку,
 щоб сховатись в холодочку,
 а ягнята, як коти,
 геть обсіли всі плоти.
 Віл на яворі пасеться,
 кіт у кошику несеться,
 ще й індики на воді
 плавають, як лебеді.
 А тепер скажіть мені,
 що тут правда, а що — ні?

Анатолій Григорук

2. Чи всі слова тобі зрозумілі? За потреби скористайся словником.

3. Обговоріть, що автор переплутав у цьому вірші. Усно «виправте» помилки.

пóмíлка

4. За змістом вірша складіть розповідь про те, що насправді можуть робити названі тварини.

5. Виконай завдання на вибір.

- Випиши з вірша нáзви тварин, які означають один предмет.
- Випиши з вірша нáзви тварин, які означають багато предметів.

ЗМІСТ

УСЕ НА СВІТІ МАЄ ІМЕНА ІМЕННИКИ (ПРОДОВЖЕННЯ)

Уроки 63-64. Дивні назви Змінювання іменників (один — багато)	4
Уроки 65-66. Дивна дивина Вживання іменників у мовленні	10
Уроки 67-70. Із друзями світ багатіє Закріплення вивченого про іменник.....	15

У СВІТІ КАЗОК СЛОВА — НАЗВИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ (ПРИКМЕТНИКИ) СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ (ДІЄСЛОВА)

Уроки 71-72. Безконечні казочки Слова, що називають ознаки предметів.....	22
Уроки 73-74. Розкажу вам байку Слова — назви ознак, близькі та протилежні за значенням.....	27
Уроки 75-76. Довга казка Утворення словосполучень із прикметниками.....	33
Уроки 77-78. Усе-усе кругле Вживання прикметників у мовленні.....	40
Уроки 79-80. Кмітлива казочка Вживання прикметників у мовленні. Закріплення вивченого про прикметник.....	46
Уроки 81-82. Поетична казка Слова — назви дій предметів (дієслова)	51
Уроки 83-84. Казка вчить Дієслова, близькі та протилежні за значенням	56
Уроки 85-86. Казкова історія Вживання дієслів у мовленні	61
Уроки 87-88. Дарунки братів-місяців Закріплення вивченого про дієслово	66